

Источники литературы:

1. Большой атлас мира / гл. ред. рус. изд. Н. Ярошенко. – Лондон : ЗАО «Изд. Дом Ридерс Дайджест», 2007. – 400с.
2. Дрюк В. Г. Проблема соотношения социального и национального в социо-культурной матрице Советского Союза и Украины / Дрюк В. Г. // Материалы 3-ей международной научно-практической конференции «Умение и нововведения», – 2007. Т. 9. Психология и социология. Политика. София. «Бял ГРАД-БГ» ООД. – С. 51-56.
3. Дрюк В. Г. Проблемы соотношения социального и национального в социокультурной матрице СССР и Украины / Дрюк В.Г. // Культура народов Причерноморья. – 2009. – № 169. – С. 148-153.
4. Дрюк В. Г., Пономарева Т. Г., Ножко Е. С. Во власти закона сохранения невежества / Дрюк В. Г., Пономарева Т. Г., Ножко Е. С. // Культура народов Причерноморья. – 2011. – № 200. – С. 141-147.
5. Гайденко П. П. Научная рациональность и философский разум / Гайденко П. П. // Проблемы методологии постнеклассической науки. – М. : ИФРАН. – 1992. – С. 17-26.
6. История философии. Запад – Россия – Восток: кн. 2 / ред. Н. В. Мотрошилова, А. М. Руткевич. – М. : Греко-латинский кабинет Ю. А. Шичалина, 2000. – С. 407-420.
7. Джеффри Риган. Операция «Барбаросса» (1941) / Джеффри Риган // Коллекция исторических курьезов (гл. редактор Н. Ярошенко). – Лондон : ЗАО «Изд. Дом Ридерз дайджест», 2007. – С. 489-493.
8. Цветков А. П. Христианство. Симферополь: РИЦ «Атлас». – 1994. – 16 с. 28.5.2013

Карчев Я.Я., Пантелесв В.П.**УДК 311: 929****ВНЕСОК ФЛОРЕНС НАЙТИНГЕЙЛ ДО ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СТАТИСТИКИ**

***Анотація.** Вказано головний внесок Флоренс Найтингейл в практичну та теоретичну статистику – леді є новатором використання методів інфографіки в статистиці, вона застосовувала кругові (секторні) діаграми на підставі власноруч зібраних та оброблених даних про втрати та лікування поранених у шпиталях. Використання таких заходів сприяло поліпшенню методичного обслуговування війська. Як експерт Комісії із санітарного стану англійських військових лікарень та шпиталів вона приймала участь у інспекціях шпиталів британського війська у Криму, що зменшило смертність поранених. Наукові методи статистики дозволили розрахувати ефект поліпшення санітарних умов у війську. Вона є співавтором форми статистичних досліджень лікарень. Унікальне поєднання професійної діяльності керівника медичного загону у тиловому шпиталі, участь у перевірках санітарного стану, пропагандистська діяльність сприяли впровадження медичних реформ. Публіцистична діяльність міс Найтингейл впродовж довгих років підтримувала розповсюдження наукового методу статистики у світі. Довіра до офіційної статистики, практичні дії у суспільстві та у державах на підставі даних статистики, а також висока соціальна цінність покладені в основу міжнародного руху статистики.*

***Ключові слова:** Флоренс Найтингейл, Кримська війна, медична статистика, кругові (секторні) діаграми, історія статистики, міжнародний рух статистики*

***Аннотация.** Указана главный вклад Флоренс Найтингейл в практическую и теоретическую статистику - леди является новатором использования методов инфографики в статистике, она применяла круговые (секторные) диаграммы на основании собственноручно собранных и обработанных данных. Проведенные ею инспекции госпиталей британского войска в Крыму способствовали снижению смертности раненых. Публицистическая деятельность мис Найтингейл на протяжении долгих лет поддерживала распространение научного метода статистики в мире.*

***Ключевые слова:** Флоренс Найтингейл, Крымская война, медицинская статистика, история статистики, круговые (секторные) диаграммы*

***Summary.** The specified main contribution of Florence Nightingale in the practical and theoretical statistics - Lady is a pioneer in the use infographic techniques in statistics, she applied the Polar Area Diagrams (sectors) charts based on manually collected and processed data loss and treating the wounded in hospitals. Using these measures helped to improve methods of service troops. As an expert of the Commission on the health of British military hospitals in the inspections of hospitals British troops in the Crimea, which reduced mortality wounded. Scientific methods allow statistics to calculate the effect of sanitation in the army. She is co-author of statistical figure research hospitals. A unique combination of professional head of the medical unit of the hospital logistic, participating in inspections of sanitary conditions, advocacy contributed to implementation of health reform. Miss Nightingale journalistic activities for many years supported the dissemination of scientific method statistics in the world. Trust in official statistics, practical action in society and in the states on the basis of statistics, and the high social value as a basis of international movement of statistics.*

***Keywords:** Florence Nightingale, the Crimean War, medical statistics, Polar Area Diagrams (sectors) charts the history of statistics, international movement of statistics*

Постановка проблеми Англійська сестра милосердя, аристократка, одна із найосвіченіших особистостей часів вікторіанської Англії та суспільна діячка Великої Британії Флоренс Найтингейл зробила вагомий внесок до теорії та практики статистики. В літературі із статистиці здобуток Флоренс Найтингейл відомий недостатньо. Постає необхідність висвітлити такий внесок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Відомі кілька глибоких публікацій [5], [3], які розкривають здобуток Флоренс Найтингейл, піонера у кількох напрямках людської цивілізації. Але в цих джерелах в основному виявляється багатогранна діяльність неординарної особистості, втім втрачається суспільне значення внеску Флоренс Найтингейл у

розвиток статистики, як важливого інструменту доказів; недостатньо розкритий «кримський» період діяльності. Ідеї Найтингейл щодо довіри суспільства до статистичних даних та етики у статистиці знайшли відображення у рішеннях міжнародних статистичних організацій.

Постановка завдання

На підставі вивчення публікацій розкрити внесок до теоретичних та практичних аспектів статистики Флоренс Найтингейл, англійської медсестри, організатора та керівника групи санітарок під час Кримської війни 1853—56.

Виклад основного результату дослідження

1854-1856 рр. Суперінтендант групи медичних сестер в шпиталі в Стамбулі

В листопаді 1854 р., в період Кримської Кампанії (1853-1856), Флоренс разом із 38 помічницями, серед яких були монахині та сестри милосердя, працювала суперінтендантом жіночого сестринського підрозділу у польових шпиталях для англійських вояків спочатку в Скутарі (тур. *Üsküdar*), пригороді Стамбулу (Туреччина), азіатська частина міста, а потім в [Криму](#). вона утворила систему підготовки кадрів середнього та молодшого персоналу у Великій Британії. Вона послідовно проводила в життя розроблені нею принципи санітарії і догляду за пораненими. «В шпиталях тут [в Константинополі] десять тисяч англійських солдат, з них помирають до сорока чоловік на день» [4, с. 235]. В результаті професійних дій медичного персоналу менш ніж за 6 місяців смертність в Скутарі, в головному англійському тиловому шпиталі під час Кримської війни, знизилася з 42 % до 2,2 %. Ці дані широко відомі та наводяться у всіх довідниках та навіть путівниках для туристів.

Флоренс Найтингейл була розроблена полярна діаграма, щоби наочно вказати як багато солдатських смертей можна було б попередити під час Кримської війни. Діаграма містить дані про втрати людей пропорційно площі секторів у колі про число смертей від інфекційних захворювань, від поранень, за іншими причинами за календарними місяцями. Слід зазначити, що відомості за 12 місяців - з квітня 1854 по березень 1855 р. містять дані, що тісно корелюють із бойовими епізодами війни. Квітень-серпень 1854 р., незначні втрати англійців в боях під Одесою, епідемія холери в Варні (Болгарія). Висадка десанту експедиційного корпусу в Євпаторії та облога Севастополю (вересень), Балаклавський (жовтень) та Інкерманський (листопад 1854) бій призвели до різкого збільшення смертей поранених вояків від поганого харчування, холоду, поранень, та від хвороб. «В англійській національній традиції як Балаклава, так й 3 зимових місяці 1854-1855 рр. назавжди залишились найбільш похмурими спогадами Кримської війни» [4, с. 233]. Поранених евакуювали до Скутарі на суднах через Чорне море та по протоці Босфор. На підставі своїх розрахунків Флоренс обґрунтовано висловила гострі соціальні звинувачення у висновках створеної Комісії, що в Криму в «забутих могилах» лежать 9 тис. солдат, чия смерть «була викликана причинами, які могли бути попереджені».

Заради справедливості слід зазначити, що у Кримській війні на боці російського війська прийняло участь більш 200 російських сестер милосердя з Хрестовоздвиженській громади. Їх діяльність високо оцінена учасником цієї війни російським хірургом М.І.Піроговим.

1855,1856 р. Відвідання Найтингейл лазаретів та шпиталів театру бойових дій в Криму («кримський» слід пані)

Коли догляд за пораненими у Скутарі поліпшився, у Найтингейл виникла потреба у подальших етапах своєї місії. Вона вже була виснажена та втомлена, але знаючи про жахливі умови в англійських польових шпиталях в Криму, вирушає разом із сестрами милосердя на передову до Криму, в Балаклаву. В Кримську війну Балаклава була окупована англійським військом; до кінця війни в Балаклаві базувалися англійське військо та флот.

Коли вона вперше приїхала до Криму, вона їздила верхи проводити інспекції, потім вона пересіла у візок, що запряжений мулом, але відмовилася від двоколки, коли він був пошкоджений після нещасного випадку. Після цього епізоду вона використовувала міцний трофейний візок, російського виробництва, із водонепроникним капюшоном та пологом. Цей екіпаж повернувся до Англії після війни, а потім використовувався у школі Найтингейл з підготовки медичних сестер, який вона заснувала в лікарні Святого Фоми. Екіпаж був пошкоджений під час Другої світової війни. Візок був відновлений і переданий в Музей армії в Aldershot.

Проте після прибуття до Криму вона захворіла «кримською лихоманкою» та її власне життя опинилося у небезпеці. Після одужання вона ще двічі була в Криму, табл. 1.

Таблиця 1. Основні дати життя та діяльності Флоренс Найтингейл (1820-1910)

Роки	Події
1820	12 травня, народилася в багатій і дружній британській сім'ї на "Вілла Colombaia" у Флоренції, Італія. Ім'я отримала від назви італійського міста
1853	Керуюча невеликою лікарнею на Харлі-Стрит в Лондоні (без оплати)
1854	Листопад, прибуває до Стамбулу (Константинополю) на чолі сестринського підрозділу до тилового шпиталю для поранених англійських вояків
1855	8 травня – початок червня, інспекція британських польових лазаретів під Балаклавою. Захворіла «кримською лихоманкою», була евакуйована до Стамбулу.
1855	Вересень-листопад, після одужання від хвороби поїздка до Балаклави, налагодження польового обслуговування поранених у британському війську; відкрито спеціальні дієтичні кухні для хворих та поранених
1856	Організація евакуації британських шпиталів з Криму після завершення війни. Була в Георгіївському монастирі, потім її покої могли оглядати приїжджі. На власний кошт на горі над Балаклавою поставила

Роки	Події
	великий хрест з білого мармуру в пам'ять про солдат та медсестер, що загинули у війні.
1857	Травень. Службові записки про необхідність рішучих медичних реформ у війську та серед цивільного населення. Ініціатор створення Королівської комісії з охорони здоров'я в армії. Як жінка, не могла входити до складу Комісії, але написала детальніший звіт на 1000 стор., із відповідними статистичними даними; звіт став головним інструментом впровадження рекомендацій по поліпшенню медичного обслуговування у війську
1857	7 серпня, повернення до Лондону як народна героїня
1858	Член Королівського статистичного товариства
1859	Міс Найтингейл написала книгу «Notes on Matters affecting the Health, Efficiency and Hospital Administration of the British Army». («Примітки про фактори, що впливають на здоров'я, ефективність та управління шпиталами британської армії») за даними звіту Королівській Комісії; книга мала великий успіх.
1860	Вийшла друга її книга - «Записки про госпітальний догляд: який він є і яким він не повинен бути» [1]. Ця тонка 136-сторінкова книга послужила наріжним каменем навчальної програми в школі Найтингейл та інших створених сестринських школах. Саме в ній Флоренс легко і рішуче висловила основний принцип своєї роботи: «Хвороба - справа серйозна, і тому легковажне ставлення до неї - непростачно. Потрібно любити справу догляду за хворими, інакше краще обрати інший рід діяльності». Книга й досі є настільною книгою для багатьох лікарів у світі
1860	Під час Кримської війни Найтингейл вдалося зібрати по підписці велику суму грошей, на які була організована перша в світі школа сестер милосердя при лікарні Святого Фоми в Лондоні. Тепер вона називається школа медичних сестер і акушерок Флоренс Найтингейл і є частиною Kings College London.
1860	Учасниця розробки орієнтовної форми статистичної звітності для лікарень. Цю форму було схвалено на Міжнародному конгресі із статистики (Лондон, 1860 р.).
1861	Під час громадянської війни у США роботи та поради Найтингейл послужили натхненням та інструкціями для медсестер війська уряду США у війні
Початок 1860-х	Поїздка Флоренс Найтингейл по Індії, у супроводі учениць щоб очолити експертну комісію санітарних реформ в тамтешніх шпиталах. Результатом цієї поїздки стала ще одна захоплююча книга «Як люди можуть вижити в Індії».
1872	Флоренс стає Головним експертом комісії з санітарного стану англійських військових лазаретів і шпиталів.
1874	Почесний член американської статистичної асоціації
1883	Королева Вікторія нагородила Найтингейл Королівським Червоним хрестом за її роботу.
1907	Нагороджена орденом «За заслуги перед Вітчизною», перша жінка Британії яка отримала таку нагороду
1910	13.08 померла у Лондоні, Велика Британія у віці 90 років, похована за її бажанням на сімейному цвинтарі у Гемпширі. На пам'ятнику значиться тільки «F.N.»

Внесок пані у теоретичну та прикладну статистику

На думку міс Найтингейл, найпереконливішим аргументом в необхідності реформ медичної служби (у даному випадку, у війську) є статистичні дані. В середині 19 сторіччя наукові засади соціальної статистики тільки народжувалися, дослідження Флоренс сприяли розвитку цього нового методу аналізу. Найтингейл була гарячою шанувальницею робіт Адольфа Кетле [Кетле (Ламбер Адольф Жак Кетле (фр. *Lambert-Adolph-Jacques Quetelet*; 22 лютого 1796, Гент – 17 лютого 1874, Брюссель) – французький та бельгійський математик, астроном, метеоролог, соціолог. Один з засновників наукової статистики], вона була здатним математиком, займалася збиранням та аналізом статистичних даних. В шпиталі Скутарі вона налагодила правильний статистичний облік пацієнтів та померлих.

При поверненні до Англії, Флоренс познайомилася із лікарем та статистиком за фахом, статистиком Управління записів актів цивільного стані Англії та Уелса Уільямом Фарром [Фарр Уільям (анг. *William Farr* (30 листопада 1807 – 14 квітня 1883) у XIX ст. британський епідеміолог, один із засновників медичної статистики]. Під його керівництвом леді змогла оцінити можливість використання збирання нею в Скутарі даних та медичної статистики як засобу покращення медичного обслуговування у військових шпиталах та лікарнях для цивільних осіб. Статистичні дані, зібрані міс Найтингейл вказували, що в перші місяці Кримської кампанії смертність у військах сягала 60 % у рік. В січні 1855 р. загальна смертність в усіх англійських шпиталах в Туреччині та Криму по відношенню до чисельності всієї Кримської англійської армії, але без урахування убитих в бою, досягла річного рівня – 1174 людини на кожну тисячу. Вона переконливо довела, якщо б такий рівень смертності, який відмічався у січні 1855 р., зберігся протягом всього року та військо б не отримувало б підкріплення, тільки одні хвороби знищили б всю англійську армію в Криму.

Різні методи розрахунків смертності, які використала Флоренс Найтингейл, вказали високу ціну для Англії хвороб солдат, та допомогли розрахувати ефект поліпшення санітарних умов у війську. За даними Флоренс, в кінці війни смертність серед хворих англійських солдат в Туреччині була «ненабагато вище», ніж серед здорових солдат в самої Англії. Ще більш примітно, що смертність серед всіх англійських військ в Криму складала «лише дві третини смертності серед англійських військ, що розквартировано в Англії».

Ці відомості свідчили про те, що солдати, що не приймали участь у війні жили в казармах у нездорових умовах. Коли Фарр пояснив Флоренс, що ховається за її даними про смертність, вона вирішила співставити смертність серед солдат та серед цивільних осіб. І Флоренс встановила, що в мирний час смертність серед англійських солдат у віці 20-35 років майже у двічі вище, ніж серед цивільних осіб. Вона писала у 1857 р., що «припускати смертність в стройових, артилерійських та гвардійських частинах в Англії на рівні 17, 19 та 20 осіб на тисячу, в той час як у цивільному житті ця цифра складає тільки 11 осіб на тисячу, – це такий же самий злочин, як щорічно на рівнині Солсбері вишукувати та розстрілювати 1100 солдат» (Ці 1100 осіб складають 20 на тисячу із загального числа в 55 тис. солдат та унтер-офіцерів). Власні погляди було викладено у книзі «Notes on Matters affecting the Health, Efficiency and Hospital Administration of the British Army» («Примітки про фактори, що впливають на здоров'я, ефективність та управління шпиталами британської армії»). В книгу було включений статистичний розділ, із таблицями та діаграмами. Фарр назвав

цю книгу «найкращею (працею) із всього коли-небудь написаного» як по статистичним «діаграмам, так про саме військо».

На Фара «Notes on Matters affecting the Health, Efficiency and Hospital Administration of the British Army» («Примітки про фактори, що впливають на здоров'я, ефективність та управління шпиталями британської армії») справили велике враження. Значну частину статистичних таблиць та діаграм із цієї роботи він включив до тексту звіту Королівської комісії. Карл Пірсон визнав Nightingale як «пророчиця» у розвитку прикладної статистики.

Другою пристрастю (після заснування сестринського руху у Британській імперії та у світі) Флоранс була статистика, тому ще одне свідчення її заслуг у цієї галузі: за переписом 1861 р. в Англії налічувалося 27618 медичних сестер, та ця цифра наводилася в таблицях про зайнятість в графі «Домашня прислуга»; до 1901 р. число медичних сестер зросло до 62214 та за переписом вони вказувалися у розділі «Медицина».

Після повернення до Англії Найтингейл керувала реформою армійської медичної служби, в шпиталях здійснювалася сувора статистична обробка всієї інформації, вона є засновником школи медичних сестер, ініціатор та організатор медичних реформ.

У подальшому Флоренс Найтингейл за допомогою лінійних діаграм, які відображали високий рівень смертності у війську та відносно низький рівень серед цивільних осіб довела необхідність поліпшення санітарних умов у війську, не тільки у польових шпиталях. У наступному Флоренс зайнялася здоров'ям англійських солдат в Індії. Після проведення санітарної реформи смертність серед солдат в Індії скоротилася з 69 до 18 осіб на 1000. Під час громадянської війни, міс Найтингейл була консультантом з питань здоров'я армії уряду США, табл. 2. Вона також активно відгукнулася на прохання військового відомства з військово-медичної допомоги в Канаді.

Таблиця 2. Біографічна довідка.

Флоренс Найтингейл ([англ. Florence Nightingale](#)). (12.05.1820, Флоренція, Італія — 13.08.1910, Лондон, Велика Британія). Кримська війна зробила Флоренс національною героїнею. Вона є автором кількох книжок по догляду за хворими. Член Королівського статистичного товариства, почесний член американської статистичної асоціації. Перша жінка Британії, що нагороджена орденом «За заслуги перед Вітчизною», Нагороджена Королівським Червоним Хрестом, Міжнародна федерація Червоного Хреста та Червоного півмісяця заснувала медаль імені Флоренс Найтингейл (1912 р.). 12 травня, в день народження Флоренс Найтингейл святкується Міжнародний день медичної сестри. Кримський монумент, зведений у 1915 році на Waterloo Place, London, було встановлений на честь Флоренс Найтингейл за її внесок в цю війну і здоров'я армії. Королівський монетний двір в 2010 р. випустив ювілейну монету «100 років з дня смерті Флоренс Найтингейл». В Лондоні, 2 Lambeth Palace Road, | St. Thomas' Hospital функціонує Florence Nightingale Museum. В Скутарі, зараз це казарми турецького війська Селіміє, також є музей Ф. Найтингейл. В пам'яті англійських пацієнтів Флоренс залишилася як «сувора та свята леді із світильником в руці та м'якою посмішкою». В перекладі з англійської *Nightingale* – соловей.

Статистика, як це переконливо вказала Флоренс Найтингейл, дає можливість упорядкованого вивчення даних досвіду, і медична статистика може розкрити значно більше, ніж простий очевидний факт, що антисанітарні умови вбивають людей. Як висновок, статистика приводить до поліпшення медичної та хірургічної практики. Флоренс стала новатором у використанні методів інфографіки в статистиці, зокрема, застосовувала кругові (секторні) діаграми. Для дотримання однорідності та послідовності міс Найтингейл за допомогою Фара та інших лікарів, розробила приблизну форму статистичної звітної форми для лікарень. Цю форму було схвалено на Міжнародному конгресі із статистики (Лондон, 1860 р.).

Це приклад новаторського підходу Найтингейл до способів графічної інтерпретації статистичних даних. Вона намагалася винайти таку форму графічної уяви статистичних даних, яка б була зрозуміла кожному, та боролася за те, щоб ввести навчання статистиці у програму ВНЗ. Щоправда, її мрію про кафедри статистики в університетах було реалізовано лише після її смерті, і навіть сьогодні погляди англійської леді не повністю поділяються суспільством, про що свідчить, що вивчення статистики ще не стало обов'язковою частиною сучасної освіти.

Елементи культури статистики у розвитку статистики у світі

У 1853 р. у період, коли статистика активно розвивалася, зокрема, щодо статистики класифікація смертності за ініціативою А.Кетле був заснований Міжнародний інститут статистики. Практична та публіцистична діяльність Флоренс Найтингейл йшли поруч із розвитком міжнародного руху статистики.

У ході чергової конференції Міжнародної асоціації офіційної статистики (МАОС) під загальною назвою «Шляхи поширення інформації», яка відбувалася з 12 по 14 вересня 2012 року у Києві питання форм та методів передачі та розповсюдження статистичної інформації залишалися у центрі уваги [2]. Надзвичайно гостро стоїть у світовому суспільстві і питання статистичної грамотності всіх верст населення та осіб, що приймають рішення на всіх рівнях ієрархії.

Пленарна сесія першого дня конференції МАОС була присвячена питанням забезпечення довіри до статистичних даних, що оприлюднюються національними органами статистики. Побудова довіри до офіційної статистики вимагає концептуального підходу до основних принципів офіційної статистики, розсудливого і прозорого управління виробництвом статистичних даних - збиранням, збереженням та розповсюдженням.

На сесії розглядалася концепція донесення офіційних статистичних даних національними органами статистики до громадськості. В цій концепції національним органам статистики відведена роль посередника для побудови довіри громадськості та приватного сектора.

Внаслідок суттєвого збільшення обсягів інформації, комунікаційна політика в суспільстві вимагає активного залучення національних органів статистики до взаємодії з особами, що приймають рішення, розповсюджувачами та передавачами статистичної інформації.

Якщо громадськість не відчуває, що офіційні статистичні дані використані у формуванні національної, європейської або міжнародної політики вони кінець кінцем відкидають політику, політичний істеблшмент а разом з ними і статистику, яку останні використовують.

Як важлива складова інтелектуального суспільства надійна, відповідна і незалежна статистика є фундаментальним наріжним каменем сучасних демократій і підтримується короткостроковими виборчими циклами.

Прерогатива статистики - відображення, пояснення і подальша деталізації складних фінансових і економічних явищ сучасності та їх впливів на суспільство.

Формування репутації статистики базується на довірі громадськості і приватного сектора і послідовній стратегії політики комунікацій.

Широкимасштабні зміни у потребах користувачів впливають на збільшення використання нових інформаційних технологій і є реальними викликами статистиці щодо перспектив взаємодії з її користувачами – політичним істеблшментом, професійними користувачами, засобами масової інформації, науково – дослідними організаціями, приватним сектором та громадянами.

В цьому плані слід зазначити увагу МАОС до питань статистичної грамотності, які трактуються не як просвітницька діяльність чи методологічні та методичні підходи у сфері статистичної освіти, а як важлива передумова розширення діалогу з традиційними та новими споживачами статистичних даних.

Важливість існування фактичної і надійної статистики в сьогодиншньому суспільстві і обумовлює нову стратегію розвитку комунікаційних можливостей статистики, засновану на двох принципах:

- урізноманітнення форм приваблення користувачів статистичної інформації;
- запобігання погіршенню довіри до статистичної інформації на будь-яких ієрархічних рівнях урядових, приватних структур та громадськості.

Відповідальність за побудову безперобійної довіри до офіційних статистичних даних у суспільстві покладено за визначенням на національні органи статистики.

Разом з тим в кризових реаліях сьогодення трапляється, коли репутація статистики опиняється під загрозою.

Комунікації в умовах кризових явищ вимагають застосування методів професійного кризового управління. Особливості комунікацій в умовах кризових явищ обумовлені тим, що у більшості випадків доводиться мати справу з ескалацією емоційних громадських дебатів.

Як наслідок подолання кризових явищ – необхідність прикладання суттєвих зусиль по відновленню довіри до рішень, що приймаються. Статистика в цьому випадку відіграє важливу роль в поверненні до непорушних фактів тому і розглядається як ключовий інструмент у подоланні кризових ситуацій.

Разом з тим сумний досвід порушення основних принципів професійної етики формування статистичних даних в останні роки привів до широкомасштабних глобальних кризових явищ.

Пленарна сесія другого дня конференції МАОС була присвячена питанням етики у статистиці. Ще у 2010 році на спеціальній сесії МАОС у Сантьяго: “Official statistics and the environment: approaches, issues, challenges and linkages” була оприлюднена нова редакція Декларації з професійної етики.

Запровадження Декларації з професійної етики стало важливим етапом у розвитку суспільства і має значний вплив на широкі кола громадськості. Кодекс етики статистичного співтовариства регламентує поведінку статистиків в складних етичних ситуаціях, які є характерними для цієї професії, підвищує статус статистичного співтовариства в соціумі, сприяє формуванню довіри до представників даної професії та результатів їх діяльності.

На секційних засіданнях МАОС розглядалися ряд актуальних питань статистики сьогодення серед яких слід відзначити активну дискусію щодо нових форм використання інформаційних технологій та сучасного ринку статистичних даних.

Підсумкові документи конференції констатували успішність її проведення та актуальність ідей, які були обговорені професійно активними членами МАОС та запропоновані для подальшого обговорення широкому загалу статистиків світу.

Висновки Щасливе поєднання розробки та практичного впровадження власного оригінального методу догляду за хворими, милосердя, організаторського таланту, професіоналізму медичної сестри, боротьби до визнання високого місця жінки у суспільстві, служіння людству дозволили міс Найтингейл зробити значний поштовх у статистику. Використання леді новітніх методів статистичного аналізу зробило значний внесок у фундамент медичного обслуговування всіх. Довіра до офіційної статистики, практичні дії на підставі даних статистики та висока соціальна цінність покладені в основу розвитку міжнародного руху статистики.

Джерела та література:

1. Найтингейл Ф. Записки об уходе (Notes on Nursing) / Ответственный редактор-профессор Г. М. Перфильева. М. : Издательский дом «Русский врач». – 2002. – 96 с. Приложение к журналу «Медицинская сестра». Печатається по изданию Ф.Найтингейл. Как нужно ухаживать за больными. В переводе В. Д. Вольфсона. – С.-Петербург, 1905.

2. Осауленко О. Г., Пилипенко І. І., Карчев Я. Я. Міжнародна асоціація офіційної статистики // Система державної статистики в Україні: сучасний стан, проблеми, перспективи: Зб. наук. пр. Вип.9 / Нац. Акад. статистики, обліку та аудиту – К. : 2012.492 с., с.3-11.
3. Пантелеев В. П. Діаграма, що змінила світ – В зб. Прикладна статистика: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 3. – К.: Національна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України, 2012. – с. 162-167.
4. Тарле Е. В. Крымская война. Т.2. – Изд-во АН СССР, М.-Л, 1950 г., – 450 с. 2-е, исправленное и дополненное издание.
5. Cohen, I. B. "Florence Nightingale," Scientific American, 250 (March 1984), – 128-137.

Шевченко О.К.

УДК: 930.2

СОВРЕМЕННАЯ РОССИЙСКАЯ ГЕРМАНИСТИКА О КРЫМСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ 1945 Г.

***Анотація.** Вивчається формування підходів до аналізу подій Ялтинської конференції в середовищі російських германістів. Особлива увага приділяється визначенню базових стратегій російській історіографії у визначенні ролі «Німецького питання» на Кримській конференції 1945*

***Ключові слова:** Російська германістика, Ялтинські зустрічі 1945 року, історіографія.*

***Аннотация.** Изучается формирование подходов к анализу событий Ялтинской конференции в среде российских германистов. Особое внимание уделяется определению базовых стратегий российской историографии в определении роли «Германского вопроса» на Крымской (Ялтинской) конференции 1945 г.*

***Ключевые слова:** Российская германистика, Ялтинские встречи 1945 года, историография.*

***Summary.** We study the formation of the approaches to the analysis of the events of the Yalta Conference among Russian German studies. Particular attention is paid to the definition of the basic strategies of Russian historiography in determining the role of the "German question" in the Yalta conference 1945.*

***Keywords:** Russian Germanic, the Yalta meeting in 1945, historiography.*

Актуальность. Германистика Российской Федерации имеет солидную научную школу и большой практический опыт изучения «Германского вопроса». Собственно начиная еще с Российской империи и на протяжении существования Советского Союза интерес к Германии не ослабевал. Это позволило нынешнему поколению российских ученых ярко и активно осуществлять свои исследования продолжая и развивая уже имеющиеся научные традиции и усиливая накопленный десятилетиями научный потенциал. Безусловно особый интерес у исследователей вызывает история Второй мировой войны и круг вопросов связанных с ней.

Крымская конференция 1945 года явилась не маловажным элементом построения антигитлеровской коалиции в конце войны и мощным постулатом решения Германского вопроса в последующие десятилетия. Данный факт придает статье статус актуальности. Последнее усиливает тот факт, что автору не известны публикации где бы решались историографические вопросы судьбы Германии на Крымской конференции в ментальном поле исторической науки.

Объект исследования: Российская германистика в 2000-2012 г., **предмет** – раскрытие «Германского вопроса» на крымской конференции российскими историками.

Цель: выявить концептуальную линию изучения «Германского вопроса» эпохи Ялты.

Задачи: выявить круг источников по заявленной цели, сформулировать блок актуальных для российских ученых аспектов «Германского вопроса», определить основную историографическую и источниковедческую базу российских исследований, построить концепцию отношения российской германистики ялтинским соглашениям.

Если обратиться к структуре «Германского вопроса» на Крымской конференции, то становится понятна та гигантская роль, которую он оказал на судьбы послевоенной центральной Европы. Так в классическом советском сборнике, посвященном Ялтинским соглашениям, указаны довольно солидные блоки проблем [19, с. 290-291].

Очевидно, что ни при обращении к собственно истории дипломатии 40-50-ых годов, ни при изучении завершающего этапа Второй Мировой войны обойти «Германский вопрос» в Ялте не получится. Существует и великолепный сборник опубликованных архивов способный значительно активизировать интерес исследователя к году 1945 [20] Однако исследований посвященных изучению «Германского вопроса» автор не встретил.

Разуметься речь не идет об отдельных подглавах монографий как скажем в работах С.И. Вискова [8], В.Н. Белецкого [6] или объемного труда «История Германии» [10]. В этих и других работах лишь повторяется стандартный набор Ялтинских деклараций о Германии без серьезной аналитической работы с ними. Причем как оказалось эта традиция зародившаяся еще в Советское время в полной мере восприняла и российская историография. Данный факт заставил задаться вопросом о существовании в российской Германистике специалистов «Ялтинцев». Хотя, скажем, отсутствие мощной школы советских востоковедов-ялтинцев не помешало появлению столь тонких специалистов по Крымским соглашениям как Б.Н. Славинский [17, 18] и А. А.Кошкин [11].